

«Catscha speciala ei secumprovada»

Il president dils catschadurs Robert Brunold ei perschadius dalla catscha speciala

DA HANS HUONDER / ANR

■ Dumengi'ad otg decida il pievel davart l'iniziativa per abolir la catscha speciala. Il president dall'Uniu cantunala dils catschadurs da patenta dil Grischun, Robert Brunold da Sursaissa, ei perschadius ch'ei drova era egl avegnir ina catscha speciala. Dapi che la catscha speciala ei vegnida introducida avon biebein 30 onns sparta ella ils meinis ed ei aschida-dir in politicum omnipresent el ravugl dils catschadurs. Mo era biars buca catschadurs ein s'exprimi ils davos onns davart quella catscha che vegn exequida mingamai il november e december. Pil president dils catschadurs grischuns, Robert Brunold, ei quella catscha indispensabla: «La catscha cun duas parts ei secumprovada ils davos biebein 30 onns. Senz'ella fuss la populaziun da tscharvas aunc bia pli gronda che quei ch'ell'ei gia.» Per el dat ei mo in'alternativa tier la catscha speciala: «Sch'ella vegn scumandada vesel jeu negin'otra pussiveladad da regular las tscharvas che vegnan tard igl atun ord il Parc na-

La populaziun da tscharvas sto vegnir regulada, denter auter per impedir memia gronds donnos vid igl uaul e l'agricultura.

FOTO H. HUONDER

ziunal, digl exteriur ed ils cantuns vischinonts cun ina catscha da reschia.» In gie all'iniziativa caschnas tenor Brunold aunc in auter problem: «Duess l'iniziativa ve-

gnir acceptada vesel jeu gronds problems per la catscha grischuna da patenta. Nus astgein buc emblidar che l'iniziativa «per ina catscha conforma alla natira ed eti-

ca» dall'Uniu per la protecziun dalla selvaschina vegn era en votaziun il proxim temps.»

➤ PAGINA 2

«In gie caschunass problems alla catscha grischuna»

Robert Brunold, president dall'Uniun cantunala dils catschadurs da patenta, ei persquadius dalla catscha speciala

CUN ROBERT BRUNOLD
HA HANS HUONDER / ANR DISCURRIU

■ L'Uniun cantunala dils catschadurs da patenta dil Grischun cumbatta l'iniziativa per abolir la catscha speciala. Las decisions dallas delegadas e dils delegai ein stadas claras ils davos onns. Pil president central, Robert Brunold da Sursaissa, ei il sistem cun duas parts – pia catsch'aula e catscha speciala – secumprovas. L'alternativa fussi ina catscha da reschia cumbinata cun cuosts supplementars pil cantun.

En rodund duas jamnas decida il suveran davart l'iniziativa che vul abolir la catscha speciala. Robert Brunold, essas Vos leds quei mument che la votaziun ei ei fin?

Robert Brunold: Il comite da votaziun ha entschiet cun sia lavur preparativa gia igl uost passau. Dil november entochen uss ei il volumen da lavur s'augmentaus cuntinuadamein. Las davosas jamnas essan nus occupai praticamein mintga di cun quella votaziun. Per quei motiv sundel jeu leds che la votaziun s'avischina.

Tgei resultat spitgeis Vos?

Jeu sundel persquadius ch'il pievel grischun refusa l'iniziativa. Jeu saiel buca s'imaginar che votantas e votants acceptan in'iniziativa che porscha neginas soluziuns concretas ed alternativis tier la catscha speciala, priu ora l'introducziun d'ina catscha da reschia, vul dir ina catscha statale.

Dapi si'introducziun polarisescha la catscha speciala. Ell'ei sesviluppada d'ina catscha da regulaziun fina ad ina catscha praticamein ordinaria. Quei ei tuttina mai stau la finamira?

Ei constat che la catscha speciala ha adina caschunau discussiuns, denton enteifer il ravugl dils catschadurs. Igl ei denton era in fatg ch'il diember d'annunziar per quella catscha ei s'augmentaus da strusch 1400 ils onns navonta sin 3400 ils davos onns. Regulaziun fina vul buca dir sulettamein reglar il diember sco tal. Cun ina regulaziun fina eis ei manegiau da reducir il diember d'animals feminins ellas differentas regiuns. Tier las tscharvas ei il diember d'animals sittai buca mo s'augmentaus alla catscha speciala, mobein era duront il settember e quei claramein.

Sundel leds che la votaziun s'avischina

Stuess la populaziun da tscharvas buca vegnir purrigida persistentamein a bass (ils onns 90 pretendeva la regenza grischuna in effectiv maximal da 10 000)?

Il mument ei la grondezia dalla populaziun da tscharvas segiramein in ina dimensiun critica e la finamira d'ina reducziun ei giustificada. Tenor miu manegiar san ins denton buca giudicar la grondezia dalla populaziun da tscharvas tenor ina cefra fixa. Igl ei impurtant che las tscharvas seigien repartidas bein ed adattadas al spazi da viver digl unviern. Ina buna repartiziun ei vegnida contonchida el Grischun entras la protecziun dil tschierv cun cruna ed ils plans da catscha regionalis. In sustegn persunter dat era la reit dils asils.

Las discussiuns actualas muossan che bia glied ei buca cuntenza cul sistem actual e pretenda midadas. Daco han

Robert Brunold presidescha l'Uniun cantunala dils catschadurs da patenta dil Grischun. El ei persquadius che la catscha speciala ei la suletta soluziun per saver dar il damogn alla regulaziun dalla populaziun da tscharvas.

FOTO H. HUONDER

ins buca fatg correcturas essenzialas ils davos onns per aschia puder tener sut controlla la grondezia dalla populaziun dallas tscharvas?

Ils davos onns ein las discussiuns vegnidadas menadas surtut da catschadurs ch'han buc acceptau decisions democraticas pridas enteifer il cerchel dils catschadurs. Pertuccont far catscha els asils ei vegniu fatg biaras emprovas ils davos onns. Igl ei denton semussau che buca tuttas mesiras funcziunan e ch'entginas fermas intervenziuns ein buca persistentas. Ins astga era buc emblidar ch'igl ei buca pusseivel da far correcturas essenzialas il settember damai che las tscharvas ch'arrivan per tard igl atun el cantun pon aschia buca vegnir contonchidas.

Daco vegn l'iniziativa cumbattida da vos?

La radunonza da delegai ha priu dus clars conclus. Ella refusa l'iniziativa. Igl onn vargau ei il resultat schizun staus unanimis. L'iniziativa porscha neginas soluziuns co la populaziun da tscharvas ha da vegnir regulada persistentamein senza catscha speciala el rom da nossa catscha da patenta. La populaziun da tscharvas viandonta savess mo pli vegnir regulada cun ina catscha entras la survigilanza da catscha (catscha da reschia).

Vos pretendis che la catscha cun duas parts – pia catsch'aula e catscha speciala – seigi secumprovada. Daco ei la populaziun da tscharvas lu carschida rasantamein ils davos 30 onns dapi l'introducziun dalla catscha speciala?

La catscha cun duas parts ei secumprovada ils davos biebein 30 onns. Che la populaziun da tscharvas ei carschida sa buca vegnir attribuiu alla catscha speciala. Il diember da tscharvas ei buca mo carschius el cantun Grischun, mobein era els cantuns ed exterior vischinonts. Ils davos 10 entochen 15 onns havein nus giu unviarns relativamein migeivels cun pauca neiv, excepui ils dus davos unviarns. Las tscharvas han

bunas cundiziuns da pavel ils meins da stad ed atun e van aschia cun buna cundiziun e constellaziun els unviarns. Quei promova secapescha ina specia da selvaschina ch'ha aschia ni aschia gia ina buna reproducziun.

Cun la catscha speciala essan nus sin la dretga via

Da vossa vart vegn era pretendiu ch'ingie all'iniziativa havess per consequenza ch'ins stuess introducir ina catscha da reschia che custass bia al cantun. Ei dat probabel autras pusseivladads da regular la populaziun da tscharvas ch'ina catscha da reschia?

Sche la catscha speciala vegn scumandada vesel jeu negin'otra pusseivladad da regular las tscharvas che vegnan tard igl atun ord il Parc nazional, digl exterior ed ils cantuns vischinonts cun ina catscha da reschia. Sche l'iniziativa vegn acceptada vegn ei buca pli a dar ina catscha privata sin cavreuls e tscharvas navein digl emprem da november. Sco la Dertgira federala ha confirmau ei mo pli ina catscha da reschia pusseivla. Ins sa regular il settember ed october sulettamein las tscharvas ch'ei lu era facticamein cheu.

Duess l'iniziativa buca vegnir acceptada vegn la discussiun concernent la catscha speciala a cuntinuar, pertgei davart dil cantun ei buca vegniu fatg avunda e vegn probablamein era buca fatg la massa per regular persistentamein la populaziun dallas tscharvas egl avegnir. Tgei stuess vegnir fatg tenor Vvies manegiar per dumignar sut controlla il problem dalla gronda populaziun da tscharvas?

Ei constat semplamein buca ch'il cantun ha buc interpriu la massa. Tier la revisiun dalla lescha da catscha 2006 ei

l'interrupziun dalla catscha vegnida introducida. Sin proposta dall'Uniun cantunala dils catschadurs da patenta dil Grischun enconuschin nus dapi igl onn 2013 las intervenziuns els asils. Ils onns suenter ein quellus vegnidadas intensivissimamein. Plinavon ei il diember da tscharvas ch'ha giu da vegnir sittauss vegnius augmentaus massivamein ils davos onns. Senza la catscha speciala fuss la populaziun da tscharvas aunc bia pli gronda. Jeu sundel persquadius che nus essan sin la dretga via cun nies sistem da duas parts. Era sche l'iniziativa vegn refusada vegn l'uniun cantunala a s'engaschar vinavon ch'ei reusseschi da sittar dapli tscharvas duront la catsch'aula.

Savens vegn era udiu che la catscha speciala seigi lucrativa pil cantun. Per quei motiv veglien ins promover ina gronda populaziun da tscharvas per aschia saver generar ulteriuras entradas cun la catscha speciala. Da principi constat quei, ni buc?

Igl ei deplazzau ed absurd da crer che la populaziun da tscharvas vegni promovida per generar ulteriuras entradas. La catscha speciala porta ina summa da rodund 500 000 francs, gest tenor diember da tscharvas ch'ei in da sittar. Croda la catscha speciala sche maunca quella summa ed ils cuosts per ina catscha entras la survigilanza da catscha (catscha da reschia) fussen lu avon maun. Gest tenor il diember da tscharvas da sittar plidein nus spert da dus, treis ni aunc pli biars milliuns francs. Aunc ina ga: Las tscharvas ch'arrivan digl exterior ed auters cantuns san vegnir reguladas per cura ch'ellas ein cheu.

Regal da catscha sto purtar sesez

Sche la populaziun da tscharvas sto vegnir regulada per impedir donns vid uaul ed agricultura stuess il can-

tun esser leds ch'enzatgi fa quei senza aunc schar profitar la cassa statale?

La lescha pretendia ch'il regal da catscha porti sesez. Il cantun fa negin gudogn cun la catscha. Ei dat onns cun in pign deficit ni cun in pign gudogn. Mirau sur tuts onns ora porta il regal da catscha sesez. Catschadurs e catschadurs che separticipeschan alla catscha speciala pagan ina patenta ed in prezi per kilo per mintga animal sittau. In'eventuala catscha da reschia stuess vegnir finanziada en emprema lingia entras il regal da catscha. Ei savess pia spert dar augment massivs dils prezis da patentas d'autras catschas per aschia saver financiar la catscha da reschia. Sereduessen las entradas da patentas a liunga vesta stuess schizun il pagataglia vegnir clamaus alla cassa.

In gie caschuna problems alla catscha grischuna

Ils davos onns ein il Grischun ed auters cantuns vegni confrontai cun iniziativas ch'han ni che pretendan d'abolir ni da restrenscher la catscha. Co vesa igl avegnir dalla catscha grischuna ora, cun ni senza quell'iniziativa?

Duess l'iniziativa vegnir acceptada vesel jeu gronds problems per la catscha grischuna da patenta. Nus astgein buc emblidar che l'iniziativa «per ina catscha conforma alla natira ed etica» dall'Uniun per la protecziun dalla selvaschina vegnir refusada vegn la catscha grischuna rinforzata. Jeu sperel e spetgel che quella decisiun dil pievel vegni era acceptada da quellus e quels che cumbattan la catscha speciala e che las catschadurs ed ils catschadurs mondien silsuenter units el secund cumbat da votaziun.

CARICATURA L. FLEPP

FORUM

Na all'iniziativa catscha speciala

L'iniziativa per abolir la catscha supplementara vul buca metter giu la catscha da patenta grischuna. Ella fa encunter la lescha da catscha dil Grischun ch'ha francu dapi igl onn 1989 il concept da dus scalems ni catschas per regular il diember da tscharvas e cavreuls ed aschia encunter il sistem ch'ei secumprovaus pli cumpleinamein.

Cheu lessel jeu citar ils plaidis dil cusseglier dils stans *Stefan Engler* ch'ei sez catschadur: Pertgei reparar enzatgei ch'ei insumma buc empaglia. Tier nus pren la populaziun da tscharvas tier onn per onn per ina tiarza. Quei ein tier ina populaziun da 16 500 tscharvas la primavera ina carschen da ca. 5500 vadials. La stad havein nus spazi avunda e pastiras en las alps, aschia ch'ei dat negins problems. In problem vegn ei pér il proxim unviern. Il plaz en loghens schurmeigai e nundisturbai che porschan in survivor sco era schurmetg ei deplorablamein limitaus. Il pensum dalla planisaziun da catscha ei da procurar per loghens da viver che secumportan culs animals ch'ei presents el temps d'unviern e quei per aschia da spazis da viver supplementars pigl interess dall'agricultura ed economia forestala. Ils animals selvadis e buca la catscha duein esser el center dallas perscrutaziuns. La populaziun dils animals duess esser reglada e duei haver la dretga pusseivladad da viver avon ch'igl unviern arrivi. La dretga catscha procura ch'ils animals che van els territoris d'unviern hagien in pli segir survivor. Robustas populaziuns duessen esser il cass entras ina buna populaziun mesauna e gronds sfozs da sittar animals

giuvs. Quella constataziun ecologica vala aschibein per l'economia forestala sco era per l'agricultura, medemamein sco tier la catscha. L'ecologia pretenda denton ch'ins observi la populaziun sco era il da viver dils animals selvadis en general e buca mo in sigul animal. Igl animal s'auda pia el center dallas ponderaziuns e buc il catschadur.

Ils iniziants encunter la catscha supplementara pretendan che la catsch'aulta da treis jamnas e quater dis supplementars meini ad in resultat acceptabel e quei malgrad il temps da copulaziun ed oravontut il temps ch'ils animals ein aunc buc els territoris da viver digl unviern e nua ch'els savessen vegnir reduci tenor plan avon maun. Sche l'iniziativa encunter la catscha supplementara vegness acceptada fuss il cantun obligaus da procurar per persunas (survigilonza) ed extra scoladas per far ina catscha extra pigl intent dalla planisaziun avon maun. Cheutras vegness tal proceder naturalmein cumbinaus cun enorms cuosts entras extra catschas specialas e talas ch'ins fuss nunpusseivel el cass dad exequir regularmein. Ils cuosts per tala catscha fussen enorms e vegnessen naturalmein surpri dil cantun e dils pagataglias. Quei proceder lessen aschibein ils catschadurs sco era ils pagataglias segiramein buc.

Cheutras sperel jeu ch'era il buca catschadurs laschien viver la sauna raschun sco era la catsch'aulta en duas fasas e voteschien cun in clar na encunter l'iniziativa. Segir vegn il cantun a midar certs artechels en favur dils catschadurs, era sche la catscha vegn exequida sco tochen dacheu.

Norbert Vinzens, Sedrun